

CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ'NİN KURULUŞ TARİHİNİN 1827 OLARAK DÜZELTİLMESİ KONUSUNDA GEREKÇELİ TEKLİF

Osmanlılarda tıp eğitimi genelde temel eğitim kurumu olan medrese ya da darüşşifalarda verilirdi. Buralarda hekim adaylarına teorik ve pratik bilgiler, usta-çırak usulüyle öğretilirdi. Bu nedenle de tıp medreselerinden ve darüşşifalardan yetişenlerin ruus denilen diplomaları da örneğin Fatih ya da Süleymaniye Medresesi adına verilmez, bu medreseyi yöneten müderris adına düzenlenirdi. İşte bu nedenle ülkemizde çağdaş tıp eğitiminin dayandığı temeli belirlemek gerektiğinde belirli kişiler tarafından verilen bir eğitimden değil, kurumsal bir yapıdan kaynaklanan ve sürekliliği olan bir eğitimden söz etmek gerekir.

Bu bağlamda Osmanlı Devleti'nde sistemli / modern tıp eğitiminin başlangıcı Sultan II. Mahmut tarafından 14 Mart 1827'de Şehzadebaşı'ndaki Tulumbacıbaşı Konağı'nda açılan ve kısaca Tıphane denilen Tıphane-i Amire'ye dayanır. Sultan II. Mahmut 1826 yılında, askeriye modernize etmek amacıyla düzeni bozulmuş olan yeniçeri ordusunu ortadan kaldırıp Asakir-i Mansure-i Muhammediye adı ile yeni bir ordu kurar. Tabii ki bu yeni orduya hizmet verecek olan hekim ve cerrahlar da artık çağdaş bir sistem ve kurumsal bir yapı içinde eğitilmeli ve yetiştirilmelidir. İşte bu gereksinim nedeni ile Sultan II. Mahmut ve Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi eli ile kurulan Tıphane'de ordunun ihtiyacı olan hekim ve cerrahlar yetiştirilmeye başlanır. Burada başlayan tıp eğitimi bu alandaki kurumsallaşmanın, modern denilebilecek bir tıp eğitiminin de başlangıcını simgeler ve aralıksız olarak gelişerek yani sürekliliğini koruyarak günümüze ulaşır. Bunun anlamı; artık planlı ders programları ile uzmanlaşmış öğretim elemanları bulunan ve kurum adına diploma verilen bir sistemin yürürlüğe girmesidir.

Okulun açılış günü olan 14 Mart, 1919 yılından itibaren ülkemizde Tıp Bayramı olarak kutlanır. Tıphane'de öğrenciler; önce okuma-yazma daha sonra Türkçe ve Arapça grameri ile İtalyanca ve Fransızca öğrenirler. Sonraki yıllarda doğa tarihi, kimya, botanik, tıbbi bitkiler konularında ders alırlar. Bunu anatomi, fizyoloji dersleri izler, öğrenciler kurşun çıkarma, amputasyon, kırık ve çıkıkların yerleştirilmesi, yara pansumanı gibi operasyonları da öğrenirler. 1841'e kadar kadavra üzerinde diseksiyon yapmak yasak olduğundan anatomi derslerini modeller üzerinde görürler. Bu dönemde okula sadece Müslümanlar kaydedilir.

1832 yılında Tulumbacıbaşı Konağı'nda orduya acilen ve daha kısa sürede cerrah yetiştirmek amacı ile açılan Cerrahhane-i Mamure 1833'te, Tıphane ise 1836 yılında Topkapı Sarayı civarındaki Otlukçu kışlasına taşınır ve iki okul burada birleştirilir. Bu tıp okulu 1838'de Galatasaray'ndaki Enderun Ağaları Mektebi'ne (günümüzdeki Galatasaray Lisesi) taşınır ve Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şâhâne (Askeri Tıbbiye) adını alır. 1839'da II. Mahmut'un vefatı üzerine tahta Sultan Abdülmecid geçer. Bu dönemde toplumda geniş çaplı reformların uygulamaya konulması anlamına gelen Tanzimat Fermanı (1839)'nın ilanı ile eş zamanlı olarak tıp eğitiminde de yeniden yapılanma çalışmaları başlatılır. Okulun yeniden yapılanmasını organize etmek üzere Viyana'dan Dr. Karl Ambros Bernard (1808-1844) davet edilir. "Muallim-i Evvel" (başmuallim, klinik direktörü) olarak görevlendirilen Dr. Bernard, mezun olduğu Viyana'daki Josephinum Askeri Tıp-Cerrahi Akademisi (Josephinische medizinisch-chirurgischen Akademie) ders programından esinlenerek yeni bir eğitim programı hazırlar. Bu okula öncelikle Osmanlı Devleti'nde mevcut bütün dinlere, mezheplere mensup öğrenciler kabul edilmeğe başlanır. Bu dönemde okulun eğitim dili Fransızca olur. Öğretim kadrosu Avrupa tıp fakültelerinden mezun hekimler ile zenginleştirilir. Özellikle Avusturya'dan gelen Dr. Bernard'ın çabaları ile tıbbi diseksiyon yapma izninin alınması (1841), okul bünyesinde müzeler, laboratuvarlar, botanik bahçesi, kütüphane ve matbaanın kurulması gibi birçok yenilikler bu dönemde ortaya konulur. Ancak kuruluşu için büyük emek harcanan bu okul, sahip olduğu tüm binalarla birlikte 11 Ekim 1848'deki ünlü Beyoğlu yangınında kül olur ve eğitime ertesi yıl, Halıcıoğlu'ndaki Humbarahane Kışlası'nda devam edilir (1849).

Tıbbiye bundan sonra da birkaç yer değiştirir; önce Hasköy'deki Gergeroğlu Konağı'na, 1866'da ise Sirkeci'deki Demirkapı Kışlası'na nakledilir. Türkçe eğitim veren ilk sivil tıp okulu olan Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye 1867'de açılır ve 1870 yılında da Askeri Tıp Okulu yani Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye'deki tıp eğitimi Türkçeleştirilir. Demirkapı kışlasının da giderek yetersiz kalması nedeniyle tasarımı Mimar Alexandre Vallauray ve Raimondo D'Aronco'nun yaptığı Haydarpaşa'daki yeni Tıbbiye binasının inşasına 1895'te başlanır. Askeri (Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane) ve sivil tıbbiye (Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye) 1903 yılından itibaren inşası tamamlanan Haydarpaşa'daki binaya taşınır. 1909'dan itibaren ise her iki tıp okulu, Tıp Fakültesi (Darülfünun-ı Osmani Tıp Fakültesi / İstanbul Darülfünunu Tıp Fakültesi) adı altında resmen birleştirilir.

Tıp Fakültesi 1933'e kadar Haydarpaşa'daki yeni binada kalır. 1933 üniversite reformuyla ise adı İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi olarak değiştirilir ve fakültenin İstanbul tarafına (Beyazıt) nakline karar verilir. 31 Mayıs 1933'te yürürlüğe giren, İstanbul Darülfünunu'nun İlgasına ve Maarif Vekâleti'nce Yeni Bir Üniversite Kurulmasına Dair 2252

Sayıli Kanun gereğince İstanbul Darülfünunu lağvedilerek yerine İstanbul Üniversitesi kurulur. Bu kanunun 4. maddesi ile Tıp Fakültesi'ne İstanbul'da bulunan hastanelerden yararlanma hakkı verilir. Tıp Fakültesi, Darülfünun merkez binasına (Beyazıt'taki eski Harbiye Nezareti / günümüzde İstanbul Üniversitesi Merkez Binası) taşınır, hemen yanındaki Bekirağa Bölüğü binası anatomi bölümü olarak kullanılmak üzere onarılıp donatılır. Klinik eğitim ise Cerrahpaşa, Haseki, Şişli Etfal, Vakıf Gureba ve Bakırköy Emraz-ı Akliye Hastanelerinde yürütölmeye başlanır.

İstanbul Üniversitesi'ndeki tıp eğitimi 1967 yılına kadar tek Tıp Fakültesi ile sürdüröülür. 1967 yılında alınan bir karar ile bu tek tıp fakültesi; İstanbul Tıp Fakültesi ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi olarak ikiye ayrılır. Cerrahpaşa Hastanesi'ne ait klinikler Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ne devredilir, İstanbul Tıp Fakültesi ise faaliyetlerine Çapa'daki kampüste devam eder. Yani İstanbul Üniversitesi bünyesinde, tıp fakültesinin yanı sıra ikinci bir tıp fakültesi açılmaz; var olan fakülte iki yeni isimle ve mevcut öğretim üyelerinin tercihlerine öncelik verilerek oluşturulan kadrolarla ikiye bölünür. Bu açıdan Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 1967 yılında İstanbul Üniversitesi içinde açılan yeni ya da ikinci bir tıp fakültesi değil, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin ikiye bölünmesi sonucunda oluşan iki fakülteден biridir. Bu bağlamda kuruluş tarihinin de 1967 değil, İstanbul Tıp Fakültesi gibi 1827'ye dayandığı ve akademik bir süreklilik içinde gelişerek günümüze ulaştığı rahatlıkla söylenebilir.

Tüm bu nedenlerle Fakültemizin logosunda yer alan 1967 tarihinin 1827 olarak değiştirilmesini teklif ediyör ve gereğini saygılarımla arz ediyörüm.

Prof. Dr. Gülten DİNÇ

İÜ- Cerrahpaşa, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı Başkanı,

34098, İstanbul,

Tlf.: (İş) 0 212 414 30 00 "22680" (GSM) 0 535 321 37 26

e-posta: gultendinc@yahoo.com

gdinc@istanbul.edu.tr